

KARLSTADS KOMMUN

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Miljönämnden

Tjänsteskrivelse 2012-01-04

Linnea Broström, 054-540 46 67

Bengt Jonsson, 054-540 46 73

Riktlinjer för hög skyddsnivå för miljöskydd vid anläggande av enskilda avlopp

Dnr MN-2012-0027 Dpl 545

Miljöförvaltningens förslag

Vid tillståndsgivning ska i normalfallet kraven för hög skyddsnivå för miljöskydd för fosfor enligt Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2006:7 uppnås inom de områden i Karlstads kommun som länsstyrelsen anger i rapporten 2011:15 Enskilda avlopp - Planeringsunderlag för skyddsnivåer och inventering.

Sammanfattning av ärendet

I Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2006:7 om små avloppsanordningar för hushållspillvatten ges vägledning för handläggning av ärenden gällande anläggande av enskilda avloppsanläggningar och om vilka krav som bör ställas utifrån miljöbalken vid tillståndsgivning. Enligt de allmänna råden bör i varje enskilt ärende skyddsåtgärder beträffande miljöskydd (och hälsoskydd) för den enskilda avloppsanläggningen relateras till en normal eller hög skyddsnivå.

I åtgärdsprogrammet för Västerhavet finns en särskild punkt gällande enskilda avloppsanläggningar och övergödning: Kommunerna behöver ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status.

Länsstyrelsen i Värmland har efter förfrågningar från kommuner tagit fram en rapport med ett planeringsunderlag för hög och normal skyddsnivå för enskilda avlopp med avseende på de krav som anges i vattenförvaltningen. Rapportens syfte är att ge stöd åt de handläggare i kommunerna som arbetar med tillståndsgivning och tillsyn av enskilda avlopp, samt möjliggöra att likartade bedömningar görs över kommungränserna.

Beslutsunderlag

- Miljöförvaltningens tjänsteskrivelse, 4 januari 2012
- Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2006:7 om små avloppsanordningar för hushållspillvatten
- Länsstyrelsens rapport 2011:15, Enskilda avlopp - planeringsunderlag för skyddsnivåer och inventering i Värmlands län

Ärende

Enligt miljöbalkslagstiftningen ska avloppsvatten renas och avledas eller tas omhand så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Avloppsvatten från hushåll innehåller bl. a. bakterier och näringsämnen. Utsläpp av otill-

räckligt renat avloppsvatten kan bidra till övergödning av bäckar, åar, sjöar och hav.

Det behövs tillstånd för att anordna en enskild avloppsanläggning till vilken vattentoalett ska anslutas och en anmälan ska göras innan en avloppsanläggning för bad-, disk- och tvättvatten (BDT) anordnas. Ärenden gällande enskilda avlopp handläggs på miljöförvaltningen och beslut om tillstånd med villkor meddelas vanligen på delegation från miljönämnden.

Naturvårdverkets allmänna råd

I Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2006:7 om små avloppsanordningar för hushållspillvatten och Naturvårdsverkets handbok 2008:3 ges vägledning för handläggningen och om vilka krav som bör ställas utifrån miljöbalken. I de allmänna råden ligger betoningen på avloppsanläggningarnas funktion istället för som tidigare på deras konstruktion. Med funktionskrav menas att kraven formuleras i termer av vad som ska uppnås, inte exakt hur detta ska ske.

Enligt Naturvårdsverkets råd bör den kommunala nämnden i varje enskilt fall relatera skyddsåtgärder beträffande miljöskydd (och hälsoskydd) för den enskilda avloppsanläggningen till en normal eller hög skyddsnivå.

Bedömningen av vilken skyddsnivå som är aktuell bör göras utifrån naturgivna och andra förutsättningar för området ifråga och i de allmänna råden anges sex kriterier (se sid 2). Kommunala strategier och planer såsom översiktsplaner eller bevarandeplaner för Natura 2000-områden kan vara ett stöd i arbetet. Därutöver bör förhållandena på fastigheten beaktas. Skyddsnivån för hälsoskydd behöver inte vara den samma som för miljöskydd.

Även om de allmänna råden använder begrepp som normal respektive hög skyddsnivå så finns det inga bemyndiganden för att skriva generella föreskrifter. Det krävs fortfarande ett beslut i varje enskilt ärende som ska bedömas utifrån sina särskilda förutsättningar.

Hög skyddsnivå för miljöskydd

Inom områden med hög skyddsnivå bör enligt de allmänna råden kravet vara att avloppsanläggningarna uppnår minst 90 % reduktion av fosfor och 50 % reduktion av kväve. Fosfor orsakar övergödning i sötvatten och kväve orsakar övergödning i havsvatten. Krav på 50 % kväverening behöver inte ställas i Karlstads kommun p.g.a. det stora avståndet till havet.

De avloppsanläggningar som idag bedöms klara hög skyddsnivå med avseende på reningen av fosfor är t.ex. avloppsanläggningar med kemfällning före eller i själva slamavskiljaren, fosforfällor placerade efter en markbädd, och olika typer av minireningsverk. Även infiltration bedöms kunna klara kravet om den är rätt placerad och markförhållandena goda. En torrtoalett, eller en sluten tank med en ansluten snålspolande vattentoalett tillsammans med en avloppsanläggning för bad-, disk- och tvättvatten bedöms också klara kravet.

Det pågår fortfarande en utveckling av nya typer av avloppsanläggningar och systemlösningar. Omhändertagande av förbrukat fosforbindande material från fosforfällor är en viktig fråga. Utvecklingen är heller inte enbart positiv, t.ex. har en del minireningsverk visat sig att inte rena avloppsvattnet som tillverkaren utlovat efter-

som de kräver mycket skötsel och stort underhåll av fastighetsägarna för att fungera.

EU:s ramdirektiv för vatten (vattendirektivet)

I enlighet med vattendirektivet har Sveriges alla sjöar och vattendrag klassificerats efter status där den önskade statusen (god eller hög status) är satt som miljökvalitetsnorm. I Värmland är ett stort antal vattendrag och sjöar så påverkade av övergödning att god ekologisk status inte uppnås eller riskerar att inte uppnås.

Det är främst sjöarna och vattendragen i kommunens mellersta och södra delar som har problem med övergödning. 17 vattenförekomster uppnår inte god ekologisk status p.g.a. av övergödning, och ytterligare 5 vattenförekomster bedöms göra det idag, men det finns indikationer på att de har en övergödningspåverkan som gör att de kanske inte klarar kraven i framtiden. Enligt vattendirektivet är kravet att de vattenförekomster som idag inte uppnår god status p.g.a. övergödning ska klara statusen senast år 2021. För övriga vattenförekomster får statusen inte försämrats.

Vattenmyndigheterna har inte något eget tillsynsansvar utan ansvarar för att ta fram åtgärdsprogram på övergripande nivå inom ramen för vattenförvaltningen. Vattenmyndigheten för Västerhavets vattendistrikt har beslutat om ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 5 § miljöbalken och 6 kap. 1 § förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (VFF).

För att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten riktar vattenmyndigheten ett antal åtgärder till statliga myndigheter och kommuner. I en numrerad lista anges dessa åtgärder och vilken eller vilka myndigheter och kommuner som ska genomföra åtgärderna. När det gäller enskilda avlopp har kommunerna fått följande åtagande:

32. Kommunerna behöver, inom sin tillsyn av verksamheter och förorenings-skadade områden som kan ha negativ inverkan på vattenmiljön, prioritera de områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status (*t.ex. tillsyn av enskilda avlopp*).
33. Kommunerna behöver ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status.
37. Kommunerna behöver, i samverkan med länsstyrelserna, utveckla vatten- och avloppsvattenplaner, särskilt i områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status, god kemisk status eller god kvantitativ status.

Planeringsunderlag för skyddsnivåer och inventering i Värmland
Länsstyrelsen i Värmland har efter förfrågningar från kommuner tagit fram rapport 2011:15, Enskilda avlopp - planeringsunderlag för skyddsnivåer och inventering i Värmlands län som publicerades i december 2011.

Rapporten innehåller planeringsunderlag för skyddsnivåer gällande enskilda avlopp och länsstyrelsen föreslår områden i kommunerna som bör vara aktuella för hög skyddsnivå utifrån de krav som anges i vattenförvaltningen. Rapportens syfte är att ge stöd åt de handläggare i kommunerna som arbetar med tillståndsgivning och

tillsyn av enskilda avlopp, samt möjliggöra att likartade bedömningar görs över kommungränserna.

Länsstyrelsen har främst gjort bedömningar utifrån vattenförekomsternas (vattendragens och sjöarnas) känslighet för övergödning och de enskilda avloppsanläggningarnas procentuella andel av den antropogena¹ (av människan påverkat) påverkan på övergödningen. De områden man har bedömt ska omfattas är områden som har:

- Mer än 50 % antropogen påverkan, varav mer än 10 % från enskilda avlopp
- Mer än 40 % antropogen påverkan, varav mer än 20 % från enskilda avlopp

Vattenförekomsten ska också uppfylla minst något av följande krav:

- Vattenförekomsten som avrinningsområdet rinner till har sämre än god status med avseende på näringsämnen.
- Vattenförekomsten har utpekade problem med övergödning.
- Vattendrag som har god status men som rinner till en sjö som har sämre än god status eller har utpekade problem med övergödning.
- Vattenförekomster som har god status men där delar av vattenförekomsten har hög problem med övergödning
- Sjöar som har hög eller god status men där näringsämnesvärden försämrats den senaste tiden.
- Delavrinningsområden där den totala belastningen var mer än 0,1 kg/ha/år

I Karlstads kommun har det främst varit statusklassningen som varit avgörande vid urvalet av områden som bör omfattas av kravet på hög skyddsnivå.

Miljöförvaltningens tillsyn

Det har tagit lång tid från det att kommuner under våren 2010 vände sig till länsstyrelsen och att planeringsunderlaget nu är framtaget. Vid handläggningen av ansökningar om enskilda avlopp har krav på hög skyddsnivå ställts redan idag inom områden där vi utifrån statusklassningen och preliminära underlagskartor vetat att kraven kommer att komma. T.ex. runt sjön Alstern.

I Karlstads kommun liksom i många andra kommuner finns det fortfarande många gamla bristfälliga avloppsanläggningar. Det finns många avloppsanläggningar med ansluten vattentoalett som endast består av en slamavskiljare med direkt utsläpp till dike, trots att det är förbjudet att släppa ut avloppsvatten, om avloppsvattnet inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning. Det kommer att krävas en mycket stor arbetsinsats att genom rådgivning, information och olika tillsynsåtgärder få alla dessa avlopp åtgärdade. Arbetet kommer förhoppningsvis att påbörjas under året då vi sökt LOVA-pengar för inventering av enskilda avlopp inom Glummans avrinningsområde.

En kommunövergripande VA-plan för Karlstads kommun håller på att tas fram och som ett resultat av detta arbete kan fler områden, än de av länsstyrelsen nu föreslagna, komma att bli aktuella för bedömningen hög skyddsnivå både ur hälsoskydds- och miljösynpunkt. Detta gäller t.ex. s.k. omvandlingsområden där fritidsbebyggelse omvandlas till permanentbostäder. Nya vattenskyddsområden för

¹ Antropogen=påverkad, skapad eller orsakad av människan. När det gäller övergödning är det främsta källorna till antropogen påverkan utsläpp av näringsämnen från jordbruk, skogsbruk och avlopp

kommunala dricksvattentäkter kommer troligtvis att antas under året vilket också kommer att innebära att högre krav ställs på avloppsanläggningarna inom dessa områden.

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Helena Berg
Tf Miljödirektör